

HALDEN KOMMUNE
Postboks 150
1751 HALDEN

Deres ref.:

Vår ref.:

Dato:

Sak/dok.: 09/01325-123

29.02.2024

Ark.: 326.12 BS

Vedtak i navnesak 2022/196 - Voll, Mellevoll og Sønstevoll i Halden

Statens kartverk har i dag gjort vedtak om skrivemåten av følgende stedsnavn i Halden kommune:

	Vedtatt skrivemåte		Kommentar
1	Voll	gard, gnr. 115	Se diskusjon av gardsnavnet nedafor
2	Vold	bruk, bnr. 115/1	Eierfastsatt skrivemåte
3	Nordre Vold	bruk, bnr. 115/2	Eierfastsatt skrivemåte
4	Mellevoll	gard, gnr. 116	
5	Mellevold	bruk, bnr. 116/1	Eierfastsatt skrivemåte
6	Sønstevoll	gard, gnr. 117	
7	Sønstevold	bruk, bnr. 117/1	Eierfastsatt skrivemåte
8	Neset	bruk, bnr. 117/2	<i>Neset</i> er eneste skrivemåte i matrikkelen (utskilt i 1889) og SSR. <i>Neset</i> er også i samsvar med lokal uttale /'næ:sə/, /'næ:sət/ etter BØ og Språkrådets tilråding

Vedtaket er gjort med hjemmel i § 7 tredje ledd i lov om stadnamn.

Bakgrunn

Navnesaken ble tatt opp av fire grunneiere på gårdsnummer 115, 116 og 117. Alle ønsker skrivemåte med *d* til slutt i det felles navneleddet, altså *Vold* i det usammensatte navnet og *-vold* i sammensatte navn.

Høring og lokale ønsker

Kartverket sendte saken til kunngjøring i Halden kommune i brev datert 05.05.2022.

I brev datert 06.03.2023 har kommunen sendt de lokale uttalelsene til Språkrådet. Det kom inn to innspill i tillegg de fire henvendelsene ved oppstart. Alle er fra grunneiere.

- Jon Øyvind Vold ønsker skrivemåten *Vold* for 115/1. Han viser til skrivemåten i grunnboka og legger ved dokumentasjon for skrivemåten *Vold* i nyere tid

- Dag Raa ønsker skrivemåten Nordre Vold for bnr. 115/2, med henvisning til grunnboka og matrikkelen.
- Solveig Mellevold skriver både ved oppstart og i høringsrunden at hun ønsker skrivemåten *Mellevold* for bnr. 116/1. Kopi av et dokument fra 1785 med skrivemåten *Mellevold* er vedlagt, sammen med to dokumenter fra 1961 og 1981.
- Tidligere grunneier Arnstein Vold og nåværende eier Johannes Vierli Vold ønsker skrivemåten *Sønstevold* for bnr. 117/1. Arnstein Vold har lagt ved en rekke dokumenter som bruker skrivemåten *Sønstevold*, fra tidlig 1800-tall fram til i dag.

Rettslig grunnlag

Når skrivemåten av et stedsnavn skal fastsettes for offentlig bruk, er hovedregelen å ta utgangspunkt i den nedarva lokale uttalen av navnet. Skrivemåten skal følge gjeldende rettskrivingsprinsipper for norsk, jf. § 4 første ledd i loven. Skrivemåten skal være praktisk og ikke skygge for meningsinnholdet i navnet, jf. § 1 første ledd.

I tillegg må det tas hensyn til normeringspraksisen i området og skriftradisjonen for navnet saken gjelder, og hva som er registrert i Sentralt stedsnavnregister (SSR) fra før. Lokale ønsker fra dem som har uttalerett, skal også spille inn.

Skrivemåten av slektsnavn skal ikke påvirke skrivemåten av stedsnavn. Vedtak som gjelder skrivemåten av stedsnavn, får heller ikke følger for skrivemåten av slektsnavn.

Spesielt om bruksnavn:

Vedtak om skrivemåten av gardsnavn skal som hovedregel være retningsgivende for skrivemåten av bruksnavn som er identisk med gardsnavnet, eller der gardsnavnet inngår som en del av bruksnavnet. Men etter § 5 tredje ledd i lov om stadnamn har eieren rett til å fastsette en annen skrivemåte av navn på eget bruk enn den som følger av § 4 første ledd i loven. Forutsetningen er at han/hun kan dokumentere at skrivemåten har vært i offentlig bruk som bruksnavn (på offentlig kart, på skilt, i matrikkelen, skjøte e.l.).

Kartverket er formelt vedtaksorgan også for skrivemåten av bruksnavn fastsatt av eieren.

Mer informasjon om navnet, uttale og skriftradisjon

Det felles navneleddet i alle navna er norrønt *vøllr*, dansk 'vold', norsk 'voll'.

Eldre uttale er *væll* (åpen ø) etter en arkivseddel fra 1944. Bustadnavn i Østfold (BØ) bind 16 har uttalene *væll* og *våll*.

Eldre skrivemåter etter Norske Gaardnavne er bl.a. *Vallær* (genitiv) 1344, *i Medaluelli* ca. 1400, *Medeuoldt* ca. 1570, *Volld*, *Medelluold*, *Sønsteuold* 1593, *Wold*, *Meluold* og *Synßuol* 1604, *Nordre Wold*, *Mellem W.* og *Sønstevold* 1723. I 1723 nevnes også plassen *Næsset*, da delt mellom de tre gårdene.

Matriklene fra 1886 til i dag bruker *Vold* + retningsord om alle tre gårdene, altså *Vold nordre*, *Vold mellom/mellom* og *Vold søndre*. I matrikkelen fra 1903 er det tilføyd at gnr. 116 også kalles *Mellevold* og gnr. 117 kalles *Sønstevold*.

Offentlige kart: Eneste skrivemåte i Sentralt stedsnavnregister (SSR) og på Norgeskart er *Voll*, *-voll*. Økonomisk kart fra 1962 og alle utgaver av Norge 1:50 000 fra 1970 har *Voll*, *Mellevoll* og *Sønstevoll*.

Eldre kart bruker skrivemåten *vold*, f.eks. eldre rektangelkart og Norge 1:50 000 fra 1952.

Berg herred gjennom 100 år nevner *Mellevoll* skole.

Tilråding

Språkrådet har gitt sin tilråding i brev datert 9.3.2023, se vedlegg. De skriver at ordet har skrivemåte *voll* i dagens rettskriving, og at skrivemåten *vold* gikk ut av norsk rettskriving i 1917. Allment kjente ord skal i samsvar med rettskrivinga etter §1 i forskrift om stadnamn. Riktig skrivemåte etter hovedregelen er altså *Voll*, *-voll*.

Språkrådet vurderer videre om det er grunnlag for å benytte unntaksregelen når det lokale ønsket så entydig er *vold*. De vurderer at meningsinnholdet kommer tydeligst fram med skrivemåten *voll* (*vold* har en annen betydning på norsk). Uttalen vil trolig være den samme uansett skrivemåte. At skrivemåten *ld* er mye brukt i eldre dokumenter er som forventet, ettersom dette var rettskrivingsform fram til 1917.

De konkluderer med at de bare kan tilrå skrivemåten *voll*, i samsvar med dagens rettskriving, og peker på at skrivemåten *voll* er brukt i mange andre navn i kommunen

Kartverkets vurdering

Gårdsnavnet er dokumentert tilbake til 1300-tallet. Opprinnelsen er *vøllr*, som ble bøyd i ulike kasus i norrønt. Fra ca. 1500 til tidlig 1900-tall er dansk skriftspråket i Norge. Dansk rettskriving har alltid *ld*, mens norsk skiller mellom *ll* og *ld* etter opphavet (f.eks. *voll* og *fjell*, men *ild* og *hund*). Skrivemåten *vold* er altså korrekt i dokumenter fra før 1900, da dansk var skriftspråket. Det er gjerne fra denne perioden man har de eldste dokumentene på en gård. Men både i norrønt og norsk er skrivemåten med *ll*.

Etter stedsnavnloven skal navn med allment kjente navneledd skrives i samsvar med norsk rettskriving, slik Språkrådet skriver. Det er også hensiktsmessig at skrivemåten et navneledd blir ensartet. Når *voll* skrives likt i alle navn, er det lettere å søke i kart og gps.

På denne bakgrunnen vedtar Kartverket følgende skrivemåter for gårdsnavna: gnr. 115 **Voll**, gnr. 116 **Mellevoll** og gnr. 117 **Sønstevoll**. (Med gårdsnavn menes her navnet på hele området til et gårdsnummer, som kan være delt i flere bruksnummer.)

Bustadnavn i Østfold skriver at den nordre gården normalt bare kalles *Voll*. Beleggene fra Norske Gaardnavne viser at det var slik allerede før 1600.

Når det gjelder bruksnavna, altså navn på de enkelte eiendommene, åpner loven for at grunneierne kan få den skrivemåten de ønsker når skrivemåten de ønsker har vært i offentlig bruk (se kapittelet *Rettslig grunnlag*). Alle grunneierne har ønsket skrivemåten *-vold* og lagt ved dokumentasjon på skrivemåten.

Kartverket vedtar **Vold** for bruksnummer 115/1, **Nordre Vold** for bnr. 115/2, **Mellevold** for bnr. 116/1 og **Sønstevold** for bnr. 117/1, i samsvar med grunneiernes ønsker.

Ifølge *Bustadnavn i Østfold* har *Rabbevoll* blitt brukt om bnr. 115/2. Boka nevner ingen kilder, og Kartverket har ikke fått bekreftet bruken etter å ha snakket med tre lokalkjente på telefon. Navnet blir derfor registrert som historisk.

Kunngjøring

Kommunen skal sørge for at vedtaket gjøres kjent for de partene i kommunen som har klagerett etter § 12 første ledd i loven, og som ikke er adressater i dette brevet, jf. § 9 i forskrift om stadnamn. Kommunen oppfordres også til å informere innbyggerne i kommunen, f.eks. med notis i ei lokalavis og på nettsidene sine.

Når vedtaket gjelder skrivemåten av bruksnavn, skal eierne av bruket ha melding vedtaket tilsendt direkte.

Bruk av vedtatte skrivemåter

Vi vil minne om reglene i stedsnavnloven om plikt til å bruke vedtatte skrivemåter, jf. § 11, spesielt første setning, som har denne ordlyden: «Når skrivemåten av eit stadnamn er fastsett etter denne lova og ført inn i stadnamnregisteret, skal han brukast av eige tiltak av dei som er nemnde i § 1 tredje ledd.» Det vil si organer for stat, fylkeskommune og kommune samt selskaper som det offentlige eier fullt ut.

Når det samme navnet er brukt om ulike navneobjekter på samme sted, skal skrivemåten i primærfunksjonen som hovedregel være retningsgivende for skrivemåten andre funksjoner. Her er det vedtatt skrivemåte for gårdsnavna som skal brukes i avleda navn som f.eks. nye adressenavn.

Den vedtatte skrivemåten for bruksnavna hentes inn i matrikkelen fra SSR. Denne skrivemåten skal brukes hvis eiene ønsker adressetilleggsnavn.

Klage

Vedtaket om skrivemåten kan etter § 12 i lov om stadnamn påklages av dem som etter § 6 bokstav a til c har rett til å ta opp saker om skrivemåten av stedsnavn. Klagefristen er tre uker fra meldinga om vedtaket er kommet fram til mottaker, jf. § 9 i forskrift om stadnamn. Dersom meldinga skjer med offentlig kunngjøring, starter klagefristen fra den dagen vedtaket blir kunngjort første gang. De som har klagerett, har rett til å se saksdokumentene, som er arkivert hos vedtaksorganet. Det er anledning til å søke om utsatt iverksetting av vedtaket til klagefristen er ute eller klagen er avgjort.

En eventuell klage skal sendes til Kartverket med kopi til kommunen. Klagen skal grunngis, og grunngivinga må behandle alle navn eller navneledd klagen gjelder.

Når man tar opp en klagesak, gjelder de samme saksbehandlingsreglene som for navnesaker ellers. Dersom vedtaket blir opprettholdt, sender Kartverket saken vidare til klagenemnda for stedsnavnsaker, som er oppnevnt av Kulturdepartementet.

Med vennlig hilsen

Helge Dønvold
seksjonssjef

Berit Sandnes
stedsnavnsansvarlig

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Lenker: [Lov om stadnamn](#)
[Utfyllande reglar om skrivemåten av norske stadnamn](#)

Vedlegg: Språkrådets tilråding

Kopi Arnstein Vold
Solveig Mellevoid, 116/1

SPRÅKRÅDET

Anders Tandberg, HALDEN KOMMUNE

Jon Øivind Vold, 115/1,

Nygårdsgata 661, 1763 Halden

Dag Frode Raa, 115/2,

Rokkevegen 794, 1763 Halden

Johannes Vierli Vold, 117/1

Nygårdsgata 594, 1751 Halden

Leif Johansen, 117/2

Nygårdsgata 383, Berg i Østfold

Kartverket
Ole Gunerius Deli
Postboks 600 Sentrum
3507 HØNEFOSS

Deres ref.
09/01325-91

Vår ref.
22/330-5/LLH

Dato
09.03.2023

Halden kommune - navnesak 2022/196 - Voll, Mellevoll og Sønstevoll - tilråding

Etter henvendelser fra flere grunneiere har Kartverket reist navnesak for de tre gårdsnavnene *Voll*, *Mellevoll* og *Sønstevoll* (og avledede bruksnavn) i Halden kommune. Kommunen har gjennomført høringsrunde, og har sendt innkomne høringsuttalelser til Språkrådet.

Nr.	Navn	Navnetype og gnr/bnr	Høringsuttalelser, saksopplysninger og tilråding
1	Voll	Gård (115)	Herredsregisteret (1944) har uttalen /vøell/. <i>Bustadnavn i Østfold</i> (BØ) har uttalene /vøel/ og /vål/. Se ellers BØ for belagte skrivemåter av dette og de andre gårdsnavnene fra 1300-tallet og frem til 2016. Navnet er forklart som det norrøne hankjønnsordet <i>vøllr</i> 'voll, gressmark, eng, stridsvoll'. Tilråding: Voll , se utfyllende diskusjon under skjemaet.
2	Voll Vold nordre Vold	Bruk (115/1)	Eier ønsker skrivemåten <i>Vold</i> , og har lagt ved dokumenter fra de siste fem-ti årene der denne skrivemåten er brukt. BØ skriver «Den nordre gården, gnr. 115, kalles vanligvis bare Voll. I enkelte kilder på 1600- og 1700-tallet brukes imidlertid Nordre Voll, og i én kilde (16479 også Øvre Voll». Tilråding: Voll uten noe tilleggsord, jf. ønsket fra eier og opplysningen i BØ.
3	Voll Vold nordre Nordre Vold Rabbevoll Nyvoll	Bruk (115/2)	Eier ønsker navnet og skrivemåten <i>Nordre Vold</i> , og skriver at gården ligger nord for den opprinnelige gården. BØ har oppslagsformen <i>Rabbevoll</i> og uttalen /'ræbøvøel/, og skriver «Matrikelnavnet er Nordre Voll, og i folketellingene 1875 og 1900 kalles bruket Nyvoll».

			Tilråding: Nordre Voll , tilleggsordet <i>nordre</i> i samsvar med ønsket fra eier. <i>Rabbevoll</i> bør stå som undernavn i SSR. Kartverket må vurdere om også <i>Nyvoll</i> bør stå som undernavn.
4	Mellevoll	Gård (116)	BØ har oppslagsformen Mellevoll og uttalen /'melevæɫ/, /-vål/, og skriver «Gnr. 116 kalles som oftest Mellevoll». Tilråding: Mellevoll
5	Mellevoll Vold mellom Mellevold	Bruk (116/1)	Eier ønsker skrivemåten <i>Mellevold</i> , og har lagt ved to dokumenter fra 1961 og 1965 der denne skrivemåten er brukt. Tilråding: Mellevoll
6	Sønstevoll	Gård (117)	BØ har oppslagsformen Sønstevoll og uttalen /'sønstevœɫ/, /-vål/ og skriver «gnr. 117 kalles Sønstevoll». Tilråding: Sønstevoll
7	Sønstevoll Vold søndre Sønstevold	Bruk (117/1)	Eier ønsker skrivemåten <i>Sønstevold</i> , og har lagt ved en rekke eldre og nyere dokumenter der denne skrivemåten er brukt. Tilråding: Sønstevoll
8	Neset Sønstevollneset	Bruk (117/2)	BØ har oppslagsformene <i>Neset</i> og <i>Sønstevollneset</i> og uttalene /'næ:sœɫ/, /'næ:sœɫ/. Tilråding: Neset , jf. uttaleopplysningene i BØ.

Dette ordet har i dagens rettskriving formen *voll*, mens den danske formen *vold* gikk ut av bokmålet (riksmålet) i 1917, på linje med for eksempel *fjeld* for dagens *fjell*. Ordet er et vanlig appellativ (substantiv, fellesnavn) i norsk, og skal derfor etter § 1 første ledd i forskriften til stedsnavnloven skrives *voll*: «Stadnamn som inneheld allment kjende ord eller namneledd, skal skrivast i samsvar med gjeldande rettskriving». Det er imidlertid skrivemåten *-vold* som er ønsket lokalt, og derfor må en vurdere unntaksregelen i § 4 andre ledd i stedsnavnloven: «Har skrivemåten vore lenge i bruk, og er vel kjend og innarbeidd, kan ein fråvike gjeldande rettskriving og rettskrivingsprinsipp». Når denne såkalte «unntaksregelen» skal vurderes, lister forskriften opp noen punkter som skal tas med i vurderingen:

- a. om skrivemåten kan medverke til at meningsinnhaldet i namnet ikkje kjem tydeleg fram
- b. om skrivemåten kan endre den nedervde lokale uttalen av namnet
- c. kor lang og dominerande tradisjon skrivemåten har på namneobjektet
- d. kor stor semje det er om skrivemåten lokalt

Vi gjennomgår hvert av disse punktene nedenfor.

a. Meningsinnholdet i navnet blir klart tydeligst med skrivemåten *voll*. Skrivemåten *vold* gikk ut av offisiell rettskriving for mer enn 100 år siden, og framstår nok som noe gammeldags i

